

DÉLMAGYARORSZÁG

SZEGED: Szerkesztőség: Deák Ferenc uccsa 2. Telefon: 13-33. - Kiadóhivatal: Kölcsházy utca 1. és Jegyiroda: Aradi uccsa 8. Telefon: 306. - Nyomda: Lőw Lipót uccsa 19. Telefon: 16-34. » » » »

Vasárnap 1927 október 23

III. ÉVFOLYAM, 243. SZÁM

MAKÓ: Szerkesztőség és kiadóhivatal: Uri uccsa 6. Telefon: 151. szám. » » » »
HÓDMEZŐVÁSÁRHELY: Szerkesztőség és kiadóhivatal: Andrássy uccsa 25. Telefon: 49. szám. » » » » » »

Előfizetési ára havonta 3-20, vidéken és a fővárosban 3-50, külföldön 6-40 pengő. Egyes szám 16, vasár- és ünnepnap 24 fillér.

Jubileum.

Harminöt évvel ezelőtt, az 1892. év október havában alakult meg az akkori Szeged íróiból a Dugonics-Társaság, — ami nem ok arra, hogy mikor a nyájas olvasó idáig ér, akkor elfanyalodva ugorja át a szemével ezt a hasábot, abban a föltevésben, hogy ugys tudja már, ami következik. Nem kell megijedni, a Dugonics-Társaság tudja, hogy az irodalomhoz illik a szerénység, nem huzatta meg a harangot a jubileumára, nem akarja magát ünnepeletetni s meghívójában csak egy sorral jelzi, hogy idei első ülését harmincötéves jubileumával kapcsolatosan rendezi, — nyilván ezt is csak azért, mert huszonötéves jubileuma a vérpiros betűs esztendőbe esett, amikor csak a halál ült ünnepi torokat. S jubiláris ülésének se önmaga megkoszorúzásával akar ünnepi jellegét adni a Dugonics-Társaság, hanem azzal, hogy felolvasó-asztalához ülteti a mai magyarság legnagyobb írónőjét, akit Erdély lelke követ disztkiséretül szülőföldjére s hogy felújítja emlékezetét névadó *Archon eponymus*-ának, »a jó öreg Dugonics«-nak, aki elsőnek vezette be Szegedet a magyar irodalomtörténetbe, amelynek azóta jó néhány lapján szerepel Szeged neve és nem a legszürkébb lapokon.

Mi se akarjuk felköszönteni a »jó öreg Dugonics«-ot, ahogy helyi akadémiánkat mostanában becézni szokták, néha nem minden malicia nélküli fidelitással. De szabadjon ez egyszer annyi megbecsülést mutatni egy irodalmi intézmény iránt is, amennyi bizonnal kijárna a hordóhitelesítő intézménynek is, meg más közhasznú találmánynak is, ha az nyilvános jubileumot ünne. Végre nem török tőle csontja senkinek se, ha harmincöt esztendőben egyszer az irodalom előtt is megbillentjük a kalapunkat, még Szegeden is, a józan és gyakorlati lelkű városban, amelynek bőles magyar nyugalma különben az irodalom és művészet kérdései csak a színházzal kapcsolatban szokták felborítani.

Bizonyos, hogy az a Szeged, amelynek hivatalos emberei és szellemi vezetői harmincöt évvel ezelőtt szükségesnek érezték a Dugonics-Társaság megalakítását, más volt, mint a mostani. Hajlamosabb az önmagáért való, gyakorlati célokat látszólag nem szolgáló szépség kultuszára, vagy naivabb és kevésbé józan a mainál, ha így jobban tetszik. Az a kor még a rekonstrukció levegőjében élt, ami a nagy álmódások és nagy akarások csodálatosan szép korszaka volt. A csecsemő óriásnak dajkája volt az egész ország, soha magyar várost még úgy nem kényeztettek, mint akkor minket és Szeged úgy nyújtogatta a kezét minden után, mint a gyerek a hold után. Akkor volt az, hogy egy orvos könyvet írt arról, milyen nagyszerű dolog volna az, ha klimatikus gyógyhelyet csinálnának Szatymazból. Az is akkor volt, hogy valaki rőpiratot írt a szegedi püspökség kérdéséről és meginvitálta benne a hercegprímást, jöjjön ide lakni miközénk. Friss és bátor fantáziája volt az új város építőinek és akik a Dugonics-Társaságot megalapították, azt nemcsak a rekonstrukció természetes zárókövének tartották, hanem országos szerepet is szántak neki. Ugy gondolták, hogy a Duna—Tisza közén, a Tisza—Maros szögében, a tőlünk délre kavargó nemzetiségi nyelvóceán fölött Szeged palládiuma lesz a tudománynak és irodalomnak s ezt a nagy határt mind a Dugonics-Társaság

fogja felszántani és eszmemagvakkal bevetni. Nemcsak a költők és tudósok álma volt ez, amely színes virágokba nyílt a sajtóban, hanem a közönségé is. Az alapító és pártoló tagok százai siettek a merész tervezők segítségére, olyan lelkesedéssel, amely a mi korunkban már szinte elképzelhetetlen.

A mai Szeged sok mindent megvalósított a rekonstruktorok álmaiból, azonban azok a délibábok, amiket a Dugonics-Társaság megalakítóinak nemes hevülete látott maga előtt, vagy szétfoszlottak, vagy a földet érve kisebb méretekbe realizálódtak. Az alapvetők nagyobb területet fogtak fel, mint amekkorát meg bírtak művelni, se munkaerővel nem győzték, se vetőmaggal s azért olykor ott is parlagot kaptak, ahol buzát várhattak. Kegyeletes hála illesse meg őket jószándékukért, botorság volna megítélni őket nagyot-akarárukért. Ők nem tudhatták azt, hogy olyan idők fognak következni, amikor a tudomány nem igazodik az akadémiák alapszabályai szerint és az irodalom nem az irodalmi társaságok kebelében ujhodik meg. Huszonöt év tapasztalatai meggyőzték a Dugonics-Társaságot arról, hogy se Szegedről, se máshonnan az élő irodalmat irányítani nem lehet, mert az a maga útját járja a maga törvényei szerint s ma már egy irodalmi társaságnak az az igazi rendeltetése, hogy a tiszteletreméltó régi tradíció-

kat harmóniába hozza a kor eszméivel s mint rezonáló szekrény közvetítse az élő irodalmat a maga közönségének. Az utolsó tíz esztendő alatt már ez a céltudatosság vezette a Dugonics-Társaságot, s mikor ezt kibővítette azzal, hogy kivitte az irodalmi kultúrát a tanyavilágba is s felolvasó üléseket rendszeresített a környék nagy városában is, azzal eleget tett speciális szegedi hivatásának is. Kötelességét teljesítette úgy, mint az ország bármelyik irodalmi társasága és tán azzal se fogunk mellé az igazságnak, ha azt mondánánk, hogy jobban teljesítette a maga tisztes szegénységében, korlátolt eszközeivel, mint némely, hozzáképest Krózusnak nevezhető országos irodalmi társaság.

Minden irodalmi társaság már természeténél fogva konzervatív s »a jó öreg Dugonics« is. Harmincöt éve következetes önmagához abban, hogy a magyar tehetségeket nem osztályozza világnézetük szerint s Ady Endrét épp oly szívesen látta felolvasó asztalánál, mint Lampérth Gézát. S valószínűleg ennek az okos konzervatívizmusának köszönheti, hogy üléseinek mindig telt háza van ebben a józan és gyakorlati lelkű városban s hogy a csendes munkában töltött harmincöt év fennmaradásán ugyanolyan szeretet köszönti, mint máilyen-nél bölcsőjét körülállta a régi Szeged, amely még tudott álmodni és rajongani.

A közáporral fogadott lovasrendőrök rohamot intéztek a tüntető diákok ellen.

Nyolc tüntető súlyosan megsebesült.

Szombaton este fokozott arányokban ismétlődtek meg a tüntetések a Nemzeti Színház körül. Száz tüntető állították elő. — A köhögőversenyek, a kiabálás, a hüzhomhák többször megállították „A nagyszony” előadását.

Scitovszky Béla helyigymeniszter végignézte a megzavart szombat esti előadást.

(Budapesti tudósítók telefonjelentése.)

A főkapitányságon ma egész nap folytak a tanácskozások arról, hogy a rendőrség miként biztosítsa A nagyszony mai előadásának rendjét. A tegnapi események hatása alatt a rendőrség úgy határozott, hogy senkit sem enged a színház közelébe és már ezzel az intézkedéssel is lehetetlenné teszi, hogy a tegnapi tüntetések megismétlődjenek. A Nemzeti Színház körül ma nem is volt baj, de

súlyos és véres események játszódottak le a Rákóczi-téren, ahol a meggondolatlan emberek kövekkel dobálták meg a rendőröket, akiknek parancsnoka által vezényelt és a kivont karddal a tömeg közé vágató rendőrök több embert megsebesítettek.

A színházi előadást is gyakran megzavarták és csak a rendőrség fokozott erejének és óvatosságának eredménye, hogy az előadás pánik nélkül végződött.

A rendőrfőkapitányságon a ma folytatott tárgyalások eredményeként a tegnapi sokkal erősebb rendőrosztatok szállták meg a Nemzeti Színház környékét. A rendőrség első intézkedése az volt, hogy a nagykörut és a Rákóczi-ut kereszteződésénél megszüntette a villamosmegállót és így a villamosok nem a sarkokon, hanem azon túl állottak meg. Az így felállított új villamosmegállók előtt azután

a rendőrség kordont vont és ezeken a kordonokon csak azokat engedték keresztül, akik felmutatták a Nemzeti Színház mai előadására szóló belépőjegyet. Ezzel az intézkedéssel elérte a rendőrség azt, hogy

a színház környéke szinte néptelen volt.

A tüntetők

kisebb csoportokban

akarták megközelíteni a Nemzeti Színház környékét, majd amikor látták, hogy a színházhoz nem juthattak, a diáktangákra vonultak vissza. Félnyolc felé egyre sűrűbb rajokban érkezett az előadás közönsége és a kordonon túl már minden akadály nélkül jutott el a színházba. A főbejárat előtt tartózkodott a kivényelt rendőrség parancsnoka. Az itt tartózkodó újságírók között gyorsan terjedt el az a hír, hogy a tüntetők taktikát változtattak és feladva a színház körüli tüntetés tervét

a színház nézőterén

akarnak botrányt provokálni.

Közben a Rökk Szilárd-uccából kerékpáros rendőrök siettek Radák főtanácsos elé és jelentették neki, hogy a rosszul megvilágított utcában kisebb tömeg hangos pufjolóással és abukolással közeledik. A Blaha Lujza-téren állomásozó lovasrendőrök egy-kettőre nyeregpatlantak.